

Що таке конвенція Пан-євро-мед

Анжела Махінова

радник ЮФ Саєнко Харенко

27-29 вересня відбувся ювілейний 15-й Публічний форум СОТ (WTO Public Forum). Одним із основних питань, які обговорювалося на форумі, було питання про розвиток глобальних ланцюгів доданої вартості (GVC).

Більшість експертів вважає, що для сучасного рівня розвитку міжнародної торгівлі наступні історичні схеми вже є не прийнятними: (1) коли в одній країні виробляються всі деталі/сировина і готова продукція або (2) коли імпортується деталі/сировина, які примітивно збираються та продаються виключно на внутрішньому ринку (без подальшого експорту). Натомість, на думку тих же експертів, повинні розвиватися GVC, як передбачатимуть різні етапи виробництва в різних країнах (своєрідна спеціалізація). При цьому мова йде не про примітивні, а про технологічні/наукові операції, які на кожному етапі збільшуватимуть вартість кінцевого продукту. Важливо, що значущу роль у цьому процесі повинні зіграти країни, що розвиваються, та найменш розвинені країни. «Місце під сонцем» або вузькі ніші в рамках конкретних GVC повинні стати поштовхом до сталого розвитку (sustainable development) таких країн.

Первісно своєрідним каталізатором розвитку GVC стали угоди про регіональну торгівлю (Regional Trade Agreements). Переважно мова йде про двосторонні угоди про вільну торгівлю. Основною метою таких угод є двостороннє скасування мит та інших бар'єрів в торгівлі, що дозволяло би імпортувати комплектуючі, а також експортувати готовий товар без сплати мит. Але тут є одна особливість: всі преференції та пільги, передбачені угодами про вільну торгівлю, застосовуються виключно до товарів, що походять з країн, що є сторонами відповідної угоди.

При цьому кожна угода про вільну торгівлю передбачає свої специфічні правила щодо походження товарів та порядок підтвердження такого походження. Як правило, умовою застосування преференційного режиму є доведення виробником, що його товар є (1) повністю вироблений/вирощений у певній країні або (2) вироблений з додаванням іноземної сировини за умови, що рівень її переробки є достатнім. Відповідно, правила походження встановлюють максимальну частку сировини іноземного походження та рівень переробки, за якого товар вважається таким, що вироблений в певній країні. Важливо зауважити, що іноземна сировина повинна походити виключно з країни, що є стороною угоди.

Наприклад, для експорту товарів до ЄС в рамках Угоди про асоціацію товари повинні бути вироблені в Україні та отримати своєрідний паспорт, що засвідчує їхнє походження (Сертифікат перевезення Eur.1). А для отримання такого сертифікату товари повинні відповідати правилам походження. Для прикладу, продукти борошномельної промисловості можуть отримати Сертифікат Eur.1. тільки в тому разі, якщо

вони вироблені зі злаків, вирощених в Україні. Крім того, Угода про асоціацію передбачає додатково правило двосторонньої кумуляції, завдяки якому під час виробництва борошномельної продукції можуть бути використані також злаки, що вирощені в ЄС (крім українських). В цьому разі правила походження будуть дотримані й товар вважатиметься таким, що вироблений в Україні.

Так само правило двосторонньої кумуляції застосовується й до товарів, що виробляються в ЄС. Для ілюстрації цього правила можна привести наступний приклад. Одяг, що імпортується з України до ЄС в рамках ЗВТ (зона вільної торгівлі), повинен бути пошитий із тканини, що вироблена в Україні (загальне правило) або в ЄС (двостороння кумуляція). За загальним правилом текстильні матеріали з третіх країн (наприклад, Туреччини) можуть бути використані тільки в тому разі, якщо їхня вартість не перевищує 8% від вартості одягу.

Зрозуміло, що з розвитком технологій, розширенням впливу транснаціональних корпорацій, а також для розвитку GVC вже недостатньо «класичних» угод про вільну торгівлю. Учасниками Форуму було констатовано два останні важливі тренди. По-перше, угоди про вільну торгівлю все частіше охоплюють поступки не лише для товарів, а й послуг, інтелектуальної власності, руху капіталу та робочої сили тощо. По-друге, країни тяжіють до укладення угод про вільну торгівлю не лише між певними двома країнами, а одразу між декількома країнами одного регіону, щоб обійти вище зазначене правило двосторонньої кумуляції, яке суттєво обмежує міжнародну торгівлю.

Прикладом угоди, покликаної забезпечити вільну торгівлю між різними країнами, є Регіональна конвенція про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження («**Конвенція**»), метою якої є новий рівень торгівлі між країнами середземноморського регіону. Річ у тім, що Конвенція передбачає можливість діагональної кумуляції, тобто дає можливість її країнам-учасникам використовувати сировину одна одної, а не тільки національну. Зокрема, діагональна кумуляція дозволяє використовувати під час виробництва товару сировину з третіх країн, що не є сторонами ЗВТ, в рамках якої здійснюється торгівля. Так, наприклад, одяг, пошитий в Україні з тканини, виробленої в Туреччині, зможе імпортуватися до ЄС за ставкою ввізного мита «0%». На даному етапі Угода про асоціацію не дозволяє цього робити.

На сьогодні Конвенція налічує 42 учасники, серед яких:

- країни ЄС;
- країни ЄАВТ (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн);
- учасники Барселонського процесу (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Марокко, Палестина, Сирія, Туніс, Туреччина);
- учасники Процесу стабілізації та асоціації ЄС (Албанія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Сербія, Чорногорія, Косово) та
- Республіка Молдова.

Конвенція встановлює уніфіковані правила походження для торгівлі товарами у Пан-євро-середземноморському регіоні й таким чином, дозволяє своїм учасникам посилювати економічну інтеграцію та торговельні зв'язки.

Безперечно, приєднання до цієї угоди є важливим кроком для України, особливо для таких галузей, як легка промисловість та металургія. Більше того, у вересні Україна вже подала до Генерального Секретаріату Ради ЄС заявку про приєднання до Конвенції, що активно обговорювалося в пресі.

Проте, варто пам'ятати, що для застосування діагональної кумуляції в Пан-євро-середземноморському регіоні необхідно не тільки приєднатися до Конвенції, але й укласти окремі угоди про ЗВТ з тими сторонами Конвенції, з якими буде здійснюватися преференційна торгівля та застосовуватися кумуляція. Якщо ми беремо подібну схему: імпорт тканини з Туреччини, пошиття одягу в Україні та експорт його до ЄС, то Україна повинна: (1) стати учасницею Конвенції; (2) укласти угоди про ЗВТ з ЄС (це вже зроблено) та Туреччиною.

Вже зараз Україна уклала відповідні угоди з ЄС, ЄАВТ (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн), Чорногорією, Македонією, а також з Молдовою в рамках ЗВТ СНД. Крім того, ведуться переговори щодо укладення ЗВТ з Туреччиною та Ізраїлем. Також до Конвенції приєднується Грузія, в якій з Україною є двостороння ЗВТ.

Тож, сподіваємось, що крок за кроком – Україна стане незамінною ланкою у багатьох регіональних та глобальних ланцюжках доданої вартості.